

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Die Handschriften der Badischen Landesbibliothek in Karlsruhe

Die Reichenauer Handschriften - Die Pergamenthandschriften

Badische Landesbibliothek

Wiesbaden, 1970

Aug. perg. 128

[urn:nbn:de:bsz:31-8357](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-8357)

2 liber Augie maioris prope *Constantiam*.

Schild Origenes in epistolam Pauli ad Romanos libri .V. quos Ruffinus transtulit in Latinum

Alte Signatur 33 | §

2 Lederspangen, die eine noch mit Metall beschlagen.

CXXVII. 169 f., 1—56 = 7 Quaternionen I.—VII; 57—62 = 1 Ternio VIII; 63—166 = 13 Quaternionen VIII—XXI; 167.168 | x.169.

f. 1' Incipit liber .UI. Origen^{is} in epistulam

Non ergo regnet . . . (168) . . . dictemus. amen.

Explicit. liber .X. habet un̄ IDCCCLXXE. | Origⁱⁿ in epistulam Pauli ad Romanos. Rufino de Greco transferente in eloquium Latini linguae. = opp. t. IV p. 569—689 = Migne PG XIV c. 1033—1294.

1' .Liber Augie maioris.

Schild Origenes in epistolam Pauli ad Romanos quam Ruffinus transtulit de Greco in Latinum

Alte Signatur 34 | §

Von den 2 Lederspangen die eine ab.

+ CXXVIII. 102 f. (f. 3—5. 7—96. 99. 100 zu 20 l.) 283 x 206 (beschritten nach a. 1519), s. IX, das Übrige s. XV sq.

f. x | [1. eingeklebt] 2. x. x. 3. 4. | 5. [6.] 7;

[8.] 9. 10. 11. 12 | 13. 14. 15. 16. x; 17—64 = 6 Quaternionen;

65. 66. 67. 68 | 69. 70. 71. x. f. 1—71 = frühere Follierung I—LXXX;

nun Lücke von 16 Blättern = 2 Quaternionen; 72(LXXXvij)—95 = 3 Quaternionen; 96. 97. x | x. 98. x x 99. 100. x. 101 | 102.

[f. 1' Urkunde a. 1499. Abt Martin von Reichenau ordnet einen jährlichen Gottesdienst an für Rettung im Schweizerkriege. NOTA Martinus dei gracia Abbas monasterij Augie maioris beate Marie virginis ac sancti Marci ewangeliste Notum facimus presentibus et futuris quod Anno domini 1499. Dum . . . diruta fuisset (bis hieher Auszug bei Mone QS I S. 241). Quapropter vt pro tanto beneficio debitas reddamus gracias patrono nostro Sancto Marco Statuimus atque ordinamus quod dehinc perpetuis temporibus semper dominica proxima

ante festum natiuitatis Iohannis bap(tis)te. Hora octaua In monasterio nostro fiat processio cum crucibus ad sepulchrum sancti Marci Et post hoc ad altare eiusdem DeInde cantetur solemniter In summo altari missa de Sancto Marco Ad quam processionem et missam omnes plebani cum subditis huius Insule processionaliter dumtaxat tamen cum crucibus sub debito obedientie veniant Peractis tamen prius eadem dominica, singulis parochijs officio misse et predicacione verbi dei, Dedicacionibus, seu tamen patrocinijs ecclesiarum parochialium in pretactam dominicam cadentibus non Intendimus derogare Volumus eciam quod quilibet huius Insule plebanus omni Anno In iam dicta dominica hanc nostram ordinacionem In cancelis subditis suis fideliter Insinuat Actum pridie mensis Iunij Anno 6^v

O Benedicte pater monachorum Galleque frater
Cum reliquis sanctis nos refouete polis.]

Regula s. Benedicti.

2 [ergänzt s. XV. Incipit prologus regule sanctissimi patris nostri Benedicti Abbatis

Incipit regula beati Benedicti Abbatis Prologus eiusdem.

(a) Vsculta ... (2') ... audieritis nolite obdurare]

3)eritis. nolite obdurare ... (5') ... x Qualiter aestatis tempore agatur nocturna laus. Abschrift s. IX aus cod. S. Gall. 914; f. 2^r, 2—5^r; 12, ed. Montiscasini 1900. Vgl. L. Traube, Textgeschichte der Regula S. Benedicti. Abhh. der hist. Cl. d. k. bayer. Ak. der Wiß. München XXI. (1895) S. 656—657. 672.

[f. 6 saec. XV ergänzt 61 Qualiter ... (6') ... 61VI delinquent = Rubriken f. 5^r 13—6^r 12]

7 XLVIII De opera manuum cottidiana ... (7') ... dirigat mores. = f. 6^r 14—7^r 9.

[8 Monachorum quatuor ... (8') ... monachorum: quod]

9 nominatur girouagum ... (71') ... protegente peruenies AMEN.

Explicit. regula. patris. eximii. sancti. Benedicti. facienti. haec. uita. erit. aeterna. = f. 8^r 29—86^r 35.

[Mit roten Überschriften und Randbemerkungen auch s. XV.]

Lücke von 16 Blättern.

72 Martyrologium (R 1) aus der Familie der Hieronymiana contracta, nach a. 837 geschrieben, mit späteren Nachträgen.

In nomine domini Ihesu. incipit. Martyrologium per circulum. anni.

VIII. kl. ianuaris. Betleem natiuitas saluatoris domini nostri Ihesu

Xpisti ... (96') ... VIII. k. iañ. In Tripoli Luciae. Et Romae Metropoli. Pauli. Zenoteti misti. Et alibi Trusi. et Donati. Diutini. Antiochia uirginum quadraginta. ed. A. Holder, *Römische Quartalschrift III* (1889) p. 203—249. G. B. de Rossi, *ibd.* p. 249—251. Vgl. *ASS nov. II 1* (1894) p. [XXXIV—XXXV].

[Mit Nach- und Einträgen s. XV/XVI:

f. 72 zu VIII. k[alendas] ianuarias] Ihesus Xpistus filius dei in Betleem Iude nascitur ... <Ce>saris Augusti. Pater noster Rome Iouini Sirm<io Anasta>sie. Et alibi aliorum Pater noster Aue Ma(ria).

72' zu II. k. iañ.:] Ipsa die sancti Siluestri peragitur Anniuersarium venerande memorie Abbatis Friderici de Wartenberg qui et eadem die de huius carnis ergastulo sublatus est Anno domini 1454 cf. *Baumann, MG. Necrol. Germ. I p. 282.*

73' zu XII. k. febr. +]: + In superioribus partibus Alamannie Ad Alpes Penninas in nigra silua Loci ^{//} Heremitarum Passio Sancti _{//dicti} Meginradi Heremite ac Martiris

74' Notum sit omnibus tam presentibus quam futuris quod anniuersarium Osanne et Anne sororis eius Pheferhartin peragi debet in ebdomada ante uel post purificationem cum vigilia et missa cantanda cum sex sacerdotibus celebrantibus qui et eo die mensam et eorum quilibet vnum grossum a nobis seu nostris successoribus habebunt Quocumque autem obmissum fuerit predictarum feminarum propinquiores heredes hanc libertatem habebunt ut domum illam olim ab ipsis nobis traditam in Constancia pro remedio ipsarum animarum ad alium locum ubi eis uisum fuerit delegare possint Anno 1442°. cf. *Baumann, Necrol. Germ. I p. 282 und* ¹⁾.

75' <di>e proxima ante Valentini peragitur anniuersarium Helfridi armigeri de Nüenstat = *Necr. Germ. I p. 282.*

80' XII. k. ma[ia].] + Taruisij. sanctorum Senesy et Theoponti Martirum.

VIII. k. Ma[ia].] Et Dedicatio ecclesie sancti Marci.

VII. k. Ma[ia].] † Anno domini Octingetesimo Tricesimo Corpus ipsius sacratissimum per Ratoldum Veronensem Episcopum a Venetijs ad nos in Insulam translatum est. Regnante Ludouico Imperatore. Magni Karoli filio. Anno regni eius decimo septimo = *Mone, QS I S. 231.*

82' zu XII. k. iu[n]i.] s. XVI/XVII. Hoc die habetur Anniuersarium commune totius Conuentus etc.

84' Martinus dei et Apostolice Sedis gracia Abbas Monasterij Augie maioris beate Marie Virginis ac Sancti Marci ewangeliste Notum facimus presentibus et futuris Quod Anno domini millesimo quadringentesimo nonagesimo nono Dum Inter Romanum Imperium et ligam confederatorum superioris Almanie bella gererentur In vigilia seu profesto natiuitatis Sancti Iohannis Bap(tis)te quod tunc cadebat In dominicam diem demane circa secundam horam nonnulli ex dicta liga terdenis conscendunt nauibus Rhenum nostram Augiensem insulam depopulaturi processeruntque certa cum classe vltra medium Rhenum Et nisi beatissima virgo Maria cum ceteris Monasterij ac Insule nostre patronis Illico constituisset ducem ~~ex~~ exercitus nostri Marcum ewangelistam qui veluti leo fortissimus potenti sua virtute nos defenderet tota Insula deuastata concremata et fortassis vsque ad fundum diruta fuisset Vt igitur pro tanto beneficio debitas gratas reddamus patrono ac defensori Sancto Marco statuimus ac ordinauimus Vt dehinc perpetuis temporibus semper dominica proxima ante festum natiuitatis eiusdem beati Iohannis baptiste hora octaua (85) In monasterio nostro fiat processio cum Crucibus ad Sepulchrum Sancti Marci et post hoc ad eius alt(are) Deinde Cantetur solempniter In Summo Altari missa de Sancto Marco Ad quam processionem et missam omnes plebani cum subditis huius Insule processionalium dum taxat tamen cum Crucibus sub debito obedientie veniant, peractis tamen prius eodem dominica et singulis parrochijs offitio misse et predicatione verbi dei, dedicationibus tamen seu patrocynijs ecclesiarum parochal(ium) In prefatis dominicis cadentibus non intendimus per premissa derogare Volumus etiam quod quil(ibet) plebanus huius Insule omni Anno In sepedicta dominica hanc nostram ordinationem In can(cellis) subditis suis fideliter Insinuat Actum pridie mensis Iunij Anno domini ̄v

86' Die proxima ante festum beate Margarethe uirginis peragitur anniuersarium Iohannis Kaller Capellani In M^oßkirch parentum quoque eius et amicorum propinquorum Cum vigilia mortuorum et defunctorum missa preuio campanarum pulsu et placebo s. *MG. Necrol. Germ. I p. 282.*

90 zu VIII. idus sept̄.] ♀ In die Sancti Magni confessoris Obijt Margaretha de Lothstetten vxor Rudolphi de Vnderwēgen cuius anniuersarium colitur = *Necrol. Germ. I p. 282.*

90' zu III. idus sept̄.] Obijt Reuerendissimus in Xp̄isto pater ac dominus Christophorus Mezler, Episcopus Constantiensis, et dominus

Augiē Maioris anno 1561 cuius anima requiescat in pace. = *Mone, QS I S. 241.*

92' zu Pridie id̄ octob.] + <C>esarea Palestine | sio sanctorum Martirum <Fort>unate Virginis : fratrumque <eius C>arponij: Euagristi et <Prisc>ianj: simul vna die Coronatorum

93 zu XIII. k. noū.] + In Ciuitate Puteolana Campanie prouintie Passio sanctorum Martirum Ianuarij Beneuentani episcopi

93' zu III. noū noū. Alibi depositio sancti Pirminii episcopi] + in Gau, ^gmundio Monasterio

93' Nouerint omnes quorum inter est aut inter erit quod circa octauas omnium sanctorum celebrari debet aniuersarium Hainrici de Wildenfels armigeri, Vrsule de Ryschach vxoris eius et Barbare filie eorundem, et Elizabeth Seglingerin secunde vxoris eius cum vigilia mortuorum et pulsacione omnium campanarum Nec non cum missa cantanda et vndecim missis legendis vno placebo post missas super sepulchro dicendo *Necrol. Germ. I p. 282.*

94 zu VII. id̄. noū.] alibi *ingeschaltet* Willibrordi episcopi: und (nach Victoris) Et Translatio Saguinis in Augiam.

Anno domini M^o ccccc^o xix^o ii. ^{Noū.} Nouemb, Indictione, VII,^{ma} Obijt venerabilis in Christo, Pater et dominus. dominus. Georgius Piscatoris (*Fischer*), huius et Zuifuldensis monasteriorum. Abbas ac Primus regularis hoc in loco vite reformator *Mone, QS I S. 241.*

94' Zu XI. k. dec̄] Irłomis Presentacio beate Marie vir.

95 Zu VII. k. dec̄.] In Alexandria Passio sancte Katherine virginis et martiris.

Zu VI. k. dec̄.] Constantie. ^{depositio} sancti Conradi episcopi et confessoris.

95' Zu VIII. Id̄ dec̄.] Et in Mirea // ^{//depositio} Nicolai episcopi et confessoris Zu VI. id̄ dec̄.] + Conceptio beate Marie vir.

Zu V. id̄ dec̄] + In Nazareth ciuitate sancti Ioachim Patriarche

96' Et aliorum plurimorum sanctorum: martyrum Confessorum virginum ^{alibi} Sequitur Pretiosa in conspectu.

Nota Iohannem Andree

Iohannes Andree In apparatu suo e^ẽ de Statu. monachorum ca re Ne in agro In Clementinis allegat 12 abvsiones claustris' quas ponit Hugo de Foletto (*Fouilloy*) libro secundo de clastro anime dicens quod hjs tota religionis massa corrumpitur et Sunt hee Prelatus negligens |

Discipulus inobediens | Iuuenis ociosus | Senex obstinatus | Monachus curialis | Monachus caudicus | Habitus preciosus | Cibis exquisitus | Rumor in claustro | Lis in capitulo | Dissolucio In choro | Irreverencia circa altare]

Unten ///// In arbore crucifixi In eo stat omnis religionis disciplina ut In ea sit coronationis dilig

Absolutiones capitulares.

97 s. XV Incipiunt absoluciones capitulares per circulum anni Et primo de tempore. Dominica prima. adventus domini. Capitulum

Non in commessionibus ... (98) ... non diiudicans corpus domini

Incipiunt absoluciones capitulares de sanctis per circulum anni et qui non habent propria curratur ad commune sanctorum ... (98') ... ecce noua facio omnia

§ Incipit commune sanctorum Et primo de apostolis.

Ibant apostoli gaudentes ... vocati sunt sancti.

Nicht-liturgische Anhänge:

Commemoratio Karoli Crassi imp. apud Augienses instituta a Chadolto episcopo Nouariensi (882—887).

99 Cum domnus Karolus serenissimus tertius imperator Augustus Omnibus in se fidentibus ineffabili benignitate copiam suę largitatis exhiberet ... (100') ... ante tribunal Xpisti rationem reddat. *Aus dieser Hs. abgedruckt von Joann. Egon, De viris illustribus monasterii Augiæ maioris seu divitis, pars III cap. 17 in Bern. Pez, Thesaurus Anecdotorum novissimus. Tomi I Pars III. (Aug. Vind. & Græcii 1721) col. 741—743: 'Extat ea de re in manuscripto codice post D. Benedicti Regulam instrumentum quoddam Chaldoldi ætate exaratum, & ejusdem etiam operá confectum, quo statuitur, ut tam ipsius Chadoldi ac Luitvardi Episcoporum, quàm etiam Caroli Imperatoris quot annis animæ certo precum numero DEO comendentur. Quod instrumentum cum ad multarum rerum cognitionem iuvare possit, & aliàs periculum sit, ne brevè omninò obliteretur, non pigritum est integrum huc referre, quod tale est: „Cum Dominus ... reddat.“' (Daraus Mabillon, *Vetera Analecta* t. IV p. 340 [= Par. 1723 p. 427.] und hieraus Bouquet, *Rerum Gallicarum et Francicarum SS.* t. IX (1757) p. 114 D—115 C.) Mone, *QS I* (1848) S. 233. C. B. A. Fickler, *Quellen und Forschungen zur Geschichte Schwabens und der Ost-Schweiz* (Mannh. 1859). Urk. S. 6—8. (Nach einer Abschrift Laßbergs aus einem codex Augiensis in 4°.) Vgl. E. Dümmler, *Geschichte des Ostfränkischen Reichs III*². S. 280—281 und 2). K. Brandi, *Die Reichenauer Urkundenfälschungen untersucht = Quellen und Forschungen zur Geschichte der**

Abtei Reichenau herausgegeben von der Badischen Historischen Kommission. Heidelberg. 1890. S. 26. 121.

s. XV: Reuerende pater et domine Fridrice de Warttenberg dei et apostolice sedis gracia | Abbas (a. 1427—1453) Monasterij sancti Marci Augie maioris nullo medio ad Romanam ecclesiam | pertinentis ordinis sancti Benedicti Vt Regulis sancti Benedicti Iura adaptentur in quantum | circa materiam subiectam expedit Extant attenta mente Cappituli, que | Regula est quod quando sunt aliqua ardua et principalia in Monasterio peragenda | et tractanda quod protunc Abbas causas huius modi exponere dedet congregationi id est | Conuentui et recipere eorum consilia. Ex consilio recepto Abbas ad arbitrium | suum disponere habet //dque eadem dispositioni fratres et monachi stare et | obedire debent Et sicut insimili in cap(itu)lo sexagesimo quinto cauetur quod de consilio simili Abbas | eligere habet prepositum uel decanum Et hij ab Abbate profecti iuxta voluntatem Abbatis | facere debeant /// que ca(pitu)la ///ti tantum ut conformia uideantur. videtur primo de consilio | quia licet prelatus de consilio Conuentus aliqua pertractare habeat quod ius permittit ut | notatur m. t. ex parte de constitutionibus de arbitris cum olim non tamen habet sequi consilia | et sic recte adaptantur ca(pitu)la regularum pre////, arum re//improbamentorum regule predicte in premissis ex | eo quod de jure eorum recepcio monachorum sicut canonicorum ad prelatum et Conuentum | simul pertinet ut nōtur in ortum ecclesia ///terana officij de electione et de hijs que^{///} | fiunt a prelato r nouit quanto et quasi per totum et de regulis post finali libro VI° quia | spiritali constitucionē ymo de consue(tudi)ne priuilegio gtium pt' //uce ut in ecclesia 2c) et fit | constitucionē regularis et omnibus in eisdem assignatis grm potuit statu//a ordinati 2c) De | Regulis autem 2c) III z I^a nn 2 in eis contentis pari passu dicitur quod a jure approbantur /// | quia de jure non licet monacho absque voluntate Abbatis alicuius //// negociacionē habere | commertium uel dispositionem nec habere proprium ymo no// se suo nomine de bonis donatis //// // sibi de | relictis. ipso monacho existenē intromittere die letzten 11 Zeilen durch umgeschütteten Kteister schwer lesbar.

101 Cristoff (Metzler von Andelberg) Bischoffs zu Constanz. vnd Herrns der Reichenow 2c) Stiftung vnd Jarzeit. so In der Reichenow soll gehalten werden.·

Demnach wir Cristoff auß Göttlichen gnaden Bischoff zū Constanz. vnd Herr der Reichenow. Das Gotshaus Reichenow mitt aller

seiner zugehörd .. (102) ... den armen leüthen auß vnd mittgetailt werden,

dann autograph Christophorus dei gratia Episcopus Constantiensis dominus Augie Maioris per Manum propriam In testimonium omnium premissorum subscripsit

dann Vnd wir prior vnnd gantz Conuent, vnnd namlich Frater Andreas Kibling prior. Frater Joannes Seckler Custos. Frater Benedictus Wefflin vnnd Frater Vitus Burckhardus, frater Gabriel Giger, frater Georius Mentzer, frater Conradus Böler, frater Marcus Zintzler. frater Thomas Fieuel, frater Pirminius Hubanestel frater Petrus Heroldt, Bekennen hiemit all gemainlich vnnd vnerschaidenlich, das wir (102) solliche Stiftung vnnd Jarzeit: für vns vnd vnserere nachkomen ain Conuent jetzund vnnd in Ewigkait bewilligt angenommen vnnd zuo halten zugesagt vnd versprochen. Vnd deff zuo warem vrkunt so haben wir all vom Conuent gedachten vnsern prior vnd Conuent Bruoder erpeten, das er für sich selbs vnd zuo namen vnser aller wir ietzund gemeldet vnder schriben hat.

Datum den .9. Augusti. Anno 1561.

Frater Andreas Kibling prior des gotz huß Richenow. *Vgl. Mone, QS I S. 198. 202.*

Anno Millesimo Quingentesimo Octuagesimo (*durchstrichen, darüber* Nonagesimo) Quarto die uero Mensis Ianuarij 17 ego Benedictus Keller professus Conuentualis atque etiam tunc temporis Custos Monasterij huius nostri rogatu Reuerendissimi nostri Andreae de Austria Cardinalis Diaconi Episcopi Constantiensis ac Domini Augiæ Maioris profectus sum in Elsaziam Monasterium uocatum Ellenberg, ob id hæc propria manu huc scribere uolui, petens atque obnixè rogans, à Reuerendis Patribus ac Fratribus meis (si licet indignus) pro tali semper cognosci?

Am hinteren Deckel Papierstreifen Decimo octauo Kalendas Septembris Luna: Nona decima: 20. 30 vel prima etc.

Et alibi aliorum plurimorum sanctorum: Martirum. Confessorum: atque Virginum,

Obierunt nostræ congregacionis. ^{/abbaties} x fratres. sorores: propinqui: benefactores: et alij familiares nostri]
 + Recomendati fundatores

Farbige Initialen.

Alte Signatur 95. | II. | 30.

Holzband mit späterem gepressten Lederdeckel; 2 Messingschließen.